

## SZENTENDRE VÁROS HORVÁT NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT ELNÖKE

Az előterjesztés előkészítésben közreműködött:  
Önkormányzati és Ügyfélszolgálati Iroda

A határozat javaslat elfogadásához  
egyszerű többség szükséges!

### ELŐTERJESZTÉS

**kampány a szentendrei illyr nyelvű iskola épületének Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat részére történő át- vagy, és használatba átadásáról, felújításáról és a működési költségek előteremtetéséről**  
(Készült: a Képviselő-testület 2020. november 3-i ülésére)

#### **Tisztelt Képviselő-testület!**

Szentendre óvárosában a Fő tér közelében, a szentendrei Városházával szemben, a várdomb (Templomdomb) aljában, a Rákóczi Ferenc utca 2. szám alatt áll az a középkori alapú épület, amely a Schola Trivialis az első szentendrei katolikus iskola volt, ahol illyr nyelven folyt oktatás 18. század végétől, és amelyet a közelmúltban, mint Népművészetek házát használták, de amely már közel tíz éve üresen áll. Az épület Szentendre város tulajdona.

Dr. Katona Gyuláné helytörténész kutatásaiból, aki a Szentendrei Katolikus Plébánia történetét írta, (A szentendrei római katolikus egyház és plébánia története 1002-1992. Hunga-Coord Kiadó, 1996) tudjuk, hogy a Zichy család 1723-ban itt alapította meg az első szentendrei elemi iskolát. Amely a felette lévő dombon álló középkori Keresztelő Szent János plébánia templom (Župna crkva sv. Ivan Krstitelj) 1710-es, a romokból való újjáépítésével párhuzamosan épült. A szerző egy tizenharmadik század eleji dokumentumra Canonica vizitációra (püspöklátogatási jegyzőkönyvre) hivatkozik, amely szerint itt először egy tanerős osztatlan elemi népiskola kezdte meg működését, a kezdetben még öt tanulóval. Az épület akkor paplaknak is helyet adott. Először a pap volt a tanító. A katolikus hívek száma ekkor 300 és a többségük horvát-dalmát volt.

Az épület azonban e kettős célra hamar szűknek bizonyult és ezért 1764-ben kibővítették. Majd amikor később 1779-ben új plébániát építettek, már csak kifejezetten iskola céljára használták. A vizitáció dokumentumából tudjuk azt is, hogy ebben az időben már tizenkilenc fiú és tizenhárom lány tanult itt, akiket a latin mellett illyr nyelven is tanítottak. Ekkor már külön tanárt is alkalmazott a plébánia. Akkortól, hogy grammatikát, retorikát, logikát is tanítottak az iskolát Schola Trivialis néven olvashatjuk a korabeli iratokban. A Matriculából (plébánia anyakönyve) azt is ismerjük, hogy a török hódoltság alatt és azt követően is még boszniai horvát obszerváns szerzetesek pasztorálták, látták el a híveket és tanítottak is Szentendrén. Családom számára kedves adat, hogy 1714-ben itt keresztelt és valószínűleg tanított is Pater Augustinus Benkovich ferences szerzetes.

A horvát-dalmát tanítására utal az is, a Szentendrei Római Katolikus Plébánia nyilvántartása szerint 1880-ig minden szentendrei plébános életrajzában külön utalás van arról, hogy: „Jártas a magyar, német, olasz, dalmát és szlovák nyelvben.” „Négy nyelven beszél, dalmátul, németül és magyarul tökéletesen, szlovákul közepesen.” „Beszél magyar és dalmát nyelven „ stb. De neveik is sok mindent elárulnak róluk. Murcsics, Polakovics, Markovics, Makay, stb.

Ebben az épületben folyt a tanítás 1805-ig. Azonban vélhetően a nagy zsúfoltság miatt is 1800. augusztus 26-án tragédia történt, az iskola teteje leégett. S bár hamar újjáépítették és cseréptetővel látták el – a tűz előtt fa zsindelyes volt- de elhatározták azt is, hogy új iskolát kell építeni. Innen tudjuk és van meg alaprajza is 1805-ből a régi iskolaháznak, amelyet ekkor Altes Schulhaus-ként írnak, és két tantermes volt.

Arról eddig nincs adatunk, hogy az illyr nyelvű oktatás meddig folyt. De arról igen, hogy idővel az erős befolyásra szert tévő szentendrei német nyelvű katolikus közösség és az állami előírások miatt is később már német nyelven és az ezernyolcszázad évek végétől magyarul folyt az oktatás, annak ellenére, hogy város többsége a huszadik század elejéig szlávul, pontosabban szentendrei nyelven (amely a dalmát, szlovák, szerb egyedi keverék tájnyelvre) beszélt.

1805-ben építették fel a város akkor egyetlen katolikus temploma a Keresztelő Szent János Templom mellé az új elemi iskolát (ma a Czóbel Múzeum) amelyben már tanítói lakást is kialakítottak és ahol már jobb körülmények voltak a tanulóknak is. 1845-ig még használták időnként a régi iskolát is. Ezután a harangozó háza lett, egészen 1960-ig, amikor is a Ferenczy Múzeum az egyháztól megvásárolta.

Az épület ma egyre romló állapotban, de helyi védettség alatt van, és az 1805-ös újjáépítés szerinti állapotban üresen áll. Címe: 2000 Szentendre Rákóczi Ferenc utca 2. Helyrajzi száma: 2317 Leírása: 1705-ben épült 17-18. századi fésűs parasztház típus, két kis utcai ablakkal, faragott fa oszlopos tornáccal. A pince földem magasan. Tető felújításra és ház is renoválásra szorul. Volt iskola és paplak 1805-ig, majd csak iskolai célokat szolgált 1845-ig. Utána a harangozó háza volt 1960-ig. Később a múzeum kezelésében Népművészetek házaként működött. Területe 200 négyzetméter. Becsült értéke, 150 millió forint.

Mivel ez az épület nemzetiségünk számára történelmileg fontos és emblematikus is, ezért Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Szervezési Működési Szabályzatában, (helyi alkotmányában) mint a szentendrei dalmátok

történelmileg fontos védett épületét jelölte meg, és kezdeményezte egyetértési joga érvényesítését hasznosításában, értékesítésében. Ezért megóvása, felújítása és a szentendrei dalmátok által való használat érdekében kampányt indít.

*Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést tárgyalja meg és a határozati javaslatokat fogadja el.*

### **I. Határozati javaslat**

Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a magyarországi horvát nemzetiségi és helyi sajtóban - Hrvatski glasnik, Barátság kulturális közélet folyóirat, Szentendre és Vidéke, Pilis Dunakanyar Hírmondó, Magyar Televízió Hrvatska Kronika, Croatica rádió stb., a szentendrei online felületeken valamint <https://www.facebook.com/orszagoshorvat.onkormanyzat> és gradistyei és más horvát közösségek, kerületi és más települési horvát önkormányzatok oldalain - tájékoztató és ismertető írásokat, tudósításokat tesz közzé a szentendrei illyr nyelvű iskoláról.

**Határidő:** Első ütem: 2020. novembertől az év végéig.  
Második ütem: 2021. szeptember 30.

**Felelős:** Elnök

### **II. Határozati javaslat**

Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy szentendrei programot szervez annak érdekében, hogy az Országos Horvát Önkormányzat, a Magyarországi Horvát nagykövetség minél szélesebb ismeretekkel rendelkezzen az illyr nyelvű iskoláról. A programokról az információkat eljuttatják a horvátországi offline és online sajtóba.

**Határidő:** folyamatos

**Felelős:** Elnök

### **III. Határozati javaslat**

Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy pályázatokat nyújtanak be a szentendrei illyr nyelvű iskola épületének felújítására és a Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat részre történő át- vagy, és használatba átadása estén a működési költségek előteremtésére.

**Határidő:** 2021. október 15. horvát kormány pályázata,  
2020. december 1. Bethlen Gábor Alapkezelő 2021.évi egyedi elbírálású célpályázat

**Felelős:** Elnök

### **IV. Határozati javaslat**

Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy tudományos konferenciát szervez és ennek alkalmával Emléktábla avató ünnepséget tart a szentendrei illyr, illetve horvát nyelvű iskola alapításnak alkalmából.

**Határidő:** 2021. szeptember 30. Szent Jeromos nap

**Felelős:** Elnök

Szentendre, 2020. október 30.

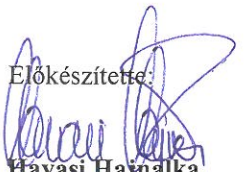


**Benkovits György**  
elnök

Az előterjesztés és a határozati javaslat törvényességi szempontból megfelel.  
Szentendre, 2020. október 30.



**dr. Schramm Gábor**  
jegyző

Előkészítette:  
  
**Havasi Hajnalka**  
nemzetiségi ügyintéző

Ellenőrizte:  
  
**dr. Remele Antónia**  
irodavezető

